

DASATA
DARBO SAUGOS TARNYBA

Darbuotojų atstovų rinkimas, teisės ir pareigos

**Lektorius: UAB “Darbo saugos tarnyba”
DSS Ekspertas Robertas Daugėla**

Kodėl naudinga išrinkti darbuotojų atstovus?

Nors tinkamą sveikatos ir saugos kontrolę darbo vietose privalo užtikrinti darbdaviai, tačiau siekiant užtikrinti darbuotojams visapusiškai saugias ir sveikatai nekenksmingas sąlygas, būtų naudinga konsultuotis su darbuotojais ir jų atstovais saugai ir sveikatai.

Kodėl naudinga išrinkti darbuotojų atstovus?

Kaip atliekamas darbas ir koks yra jo poveikis darbuotojams, žino darbuotojai kiekvieną darbo dieną atliekantys šiuos darbus.

Praktika rodo, jog įmonėse, kuriose darbuotojai aktyviai prisideda prie saugos ir sveikatos užtikrinimo, profesinės rizikos vertinimo - nelaimingų atsitikimų darbe dažnai būna mažiau.

Bendradarbiavimo svarba

Darbdavių ir darbuotojų bendradarbiavimas efektyviau padeda sudaryti saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas, ypač:

- nustatant vietas, kuriose darbuotojai gali būti veikiami profesinės rizikos veiksnių;
- užtikrinat įmonėje darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimų vykdymą ir kontrolę;
- siekiant dirbti saugiai ir sveikai.

Bendravimas su darbuotojais ar jų atstovais padės darbdaviams ne tik įgyvendinti savo pareigą darbuotojų saugos ir sveikatos srityje bet ir pasiekti didesnio produktyvumo, veiksmingumo ir kokybės.

Darbuotoju atstovai

Darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai – įmonės darbuotojų kolektyvo susirinkime išrinktas darbuotojas, kuriam suteikiami įgaliojimai atstovauti įmonės, padalinio, pamainos darbuotojų interesams saugos ir sveikatos srityje.

Tai darbuotojų padėjėjas, palaikant ryšius tiek su darbdaviu, tiek su darbuotojų atstovais. Svarbu tai, kad darbuotojai kuo aktyviau palaikytų darbuotojų atstovą saugai ir sveikatai. Darbuotojai visuomet gali kreiptis į atstovą, jei mano, kad darbo aplinkoje kažkas negerai, kad dirbama ne saugiai.

Darbuotojų atstovų rinkimai

Rinkti darbuotojų atstovą saugai ir sveikatai, atstovaujantį darbuotojų interesus darbo saugos ir sveikatos srityje, yra darbuotojų teisė ir pareiga.

Balsavimo teisę turi visi darbuotojai.

Darbuotojų saugos ir sveikatos atstovu siūlytina rinkti darbuotoją, turintį autoritetą įmonės ar padalinio darbuotojų kolektyve bei gerai išmanantį darbuotojų saugos ir sveikatos sritį.

Darbuotojų atstovų rinkimai

Darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai rinkimus organizuoja darbuotojų atstovai, vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo (toliau – Įstatymas) 13 straipsniu.

Jeigu įmonėje nėra darbuotojų atstovų, darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai rinkimus įmonės darbuotojų kolektyvo susirinkime organizuoja darbdavys.

Darbuotoju atstovavimas

Jeigu įmonėje yra daugiau kaip vienas darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai, vienas iš jų 2 renkamas vyresnioju darbuotojų atstovu saugai ir sveikatai ir koordinuoja visų įmonės darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai veiklą.

Duomenys apie darbuotojų atstovus saugai ir sveikatai bei darbuotojų saugos ir sveikatos komiteto narius turi būti paskelbti viešai visiems įmonės darbuotojams.

Naudos įmonei

Darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai dirba kolektyve kartu su kitais darbuotojais, todėl saugos ir sveikatos politikos įmonėje įgyvendinimo sėkmė tiesiogiai priklauso nuo:

- atstovų dalyvavimo vertinant profesinę riziką darbo vietose ir aiškinant darbuotojams priemonių, mažinančių profesinę riziką, naudojimo būtinybę (ypač asmeninių apsaugos priemonių);
- operatyviai pateikiamos informacijos darbuotojams ir vadovams apie kilusius ar gresiančius jiems pavojus;
- darbuotojų nuomonių apie darbuotojų saugos ir sveikatos būklę darbo vietose apibendrinimas ir teikimas įmonės aukščiausio lygio vadovams.

Darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai atlieka šias funkcijas:

- atstovauja įmonės darbuotojams darbuotojų saugos ir sveikatos komitete;
- dalyvauja darbdavio įgyvendinamose priemonėse darbuotojų saugai ir sveikatai įmonėje ar darbo vietose gerinti, tarp jų – vertinant profesinę riziką ir įgyvendinant priemones rizikai šalinti ir (ar) mažinti;
- dalyvauja darbdaviui atstovaujančiam asmeniui ar darbdavio įgaliotam asmeniui parenkant ir paskiriant darbuotojus, atsakingus už:
  - pirmosios pagalbos suteikimą;
  - gelbėjimo darbų organizavimą;
  - darbuotojų evakavimą galimų avarijų, stichinių nelaimių ar gaisrų atvejais.

Darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai atlieka šias funkcijas:

- dalyvauja parenkant darbuotojams reikiamas ir tinkamas asmenines apsaugos priemones ir prižiūri, kad darbuotojai jomis naudotųsi;
- darbuotojų atstovo pavedimu dalyvauja tiriant nelaimingus atsitikimus, profesines ligas ir incidentus;
- darbdaviui atstovaujantį asmens arba padalinio vadovo nurodymu operatyviai praneša darbuotojams apie kilusius ar gresiančius jiems pavojus ir nurodo priemones, kurių reikia neatidėliotinai imtis, kad būtų išvengta pavojaus, padeda darbuotojams pavojaus atveju pereiti į saugias vietas.

Darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai privalo saugoti gamybines ir komercines paslaptis, kurias sužino atlikdami savo funkcijas.

Darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai turi teisę:

- siūlyti ir reikalauti, kad padalinio vadovas, darbdaviui atstovaujantis asmuo imtųsi reikiamų priemonių darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti;
- dalyvauti vertinant profesinę riziką ir numatant prevencines priemones;
- pranešti darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, jeigu įmonės padalinio vadovas nesiima reikiamų priemonių darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti. Jeigu darbdaviui atstovaujantis asmuo nesiima priemonių rizikos veiksniams šalinti ar jiems mažinti, pranešti VDI;
- gauti informaciją visais su darbuotojų sauga ir sveikata susijusiais klausimais iš padalinio vadovo, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos bei komiteto.

Darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai garantijos

Darbdavys ar darbdaviui atstovaujantis asmuo (įmonės vadovas) suteikia darbuotojų atstovams saugai ir sveikatai reikalingą informaciją, aprūpina juos reikiamomis priemonėmis ir skiria pakankamai laiko jų darbo laiku jiems pavestoms funkcijoms atlikti ir jų teisėms įgyvendinti.

Konkretus darbo valandų skaičius, reikalingas darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai funkcijoms atlikti ir teisėms įgyvendinti, yra nustatomas darbo sutartyse arba kolektyvinėse sutartyse. Už šį laiką jiems mokamas ne mažesnis už vidutinį darbo užmokestis.

Darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai garantijos

Darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai, atlikdami savo funkcijas, neturi patirti finansinių nuostolių, jiems netaikoma administracinė ar kita atsakomybė, jeigu jie veikė vadovaudamiesi įstatymu ir kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais.

Taip pat jie neturi patirti darbdaviui atstovaujančio asmens, darbdavio įgaliotų asmenų ar darbuotojų priešiško, jeigu savo veikloje vadovaujasi įstatymu, kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais.

Darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai garantijos

Darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai taikomos Darbo kodekso 168 straipsnio 3 dalyje nustatytos garantijos, t. y., . laikotarpiu, kuriam jie išrinkti, ir šešis mėnesius po jų kadencijos pabaigos jie negali būti atleisti iš darbo darbdavio iniciatyva ar darbdavio valia ir jų būtinosios darbo sutarties sąlygos negali būti pablogintos be VDI teritorinio skyriaus, kuriam priklausančioje teritorijoje yra darbdavio darbovietė, vedėjo sutikimo.

Darbuotojų atstovo saugai ir sveikatai įgaliojimus gali sustabdyti ar atšaukti jį išrinkę darbuotojų atstovai.

Darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai mokymas

Darbuotojų atstovai mokomi įmonėje, mokymui skirtuose seminaruose, mokymo įstaigose, teikiančiose mokymo darbuotojų saugos ir sveikatos srityje paslaugas, darbdavio lėšomis, vadovaujantis socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintais Mokymo ir žinių darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais tikrinimo bendraisiais nuostatais.

Mokymosi laikotarpiu jiems mokamas vidutinis darbo užmokestis.

Klausimai, susiję su darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai mokymu, sprendžiami įmonėje svarstant darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai mokymo klausimus komitete, sudarant įmonės kolektyvines sutartis.

Įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos komitetas

Komitetas steigiamas įmonėje, kurioje dirba daugiau kaip 50 darbuotojų. Jeigu įmonėje dirba mažiau kaip 50 darbuotojų, komitetas gali būti steigiamas darbdavio ar darbuotojų atstovų iniciatyva arba daugiau kaip pusės įmonės darbuotojų kolektyvo siūlymu.

Komitetas sudaromas dvišaliu principu – iš vienodo skaičiaus darbdaviui atstovaujančio asmens skirtų darbdavio atstovų (įmonės administracijos pareigūnų) ir įmonės darbuotojų kolektyvo susirinkime išrinktų darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai.

Įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos komitetas

Komitetas savo posėdžiuose analizuoja ir vertina įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos būklę, svarsto prevencines priemones įvykiams darbe ir profesinėms ligoms išvengti.

Komitetas savo veikloje vadovaujasi patvirtintu komiteto veiklos planu ir posėdžius organizuoja plane numatytu periodiškumu.

Svarstomais klausimais komitetas priima nutarimus, su kuriais komiteto pirmininkas supažindina įmonės vadovą (jei jis nėra komiteto pirmininkas). Komiteto nutarimai yra rekomendacinio pobūdžio, išskyrus komiteto nutarimus, privalomus įmonės vadovui ar darbdavio įgaliotam asmeniui dėl darbų sustabdymo.

Darbo taryba

Pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 6 straipsnio 10 dalį, darbdaviai, kurių vidutinis darbdavio darbuotojų skaičius yra dvidešimt ir daugiau, išskyrus Darbo kodekso 169 straipsnio 3 dalyje nurodytą atvejį, per šešis mėnesius nuo Darbo kodekso įsigaliojimo dienos sudaro darbo tarybos rinkimų komisiją Darbo kodekso 171 straipsnyje nustatyta tvarka.

AČIŪ UŽ DĖMĖSĮ!

Kviečiame prisijungti prie didžiausios darbo saugos bendruomenės Lietuvoje Facebook socialiniame tinke:

DARBO SAUGOS BENDRUOMENĖ
- dalinamės naujienomis,
patarimais ir dokumentais

Nuoroda:

<https://www.facebook.com/groups/339970010516808>

Jeigu norite palengvinti darbo ir gaisrinės saugos valdymą savo įmonėje, kreipkitės į „DASATA“ komandą ir mes Jums padėsime!

